technopolis group

September 2023

De evaluatie van het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity

Managementsamenvatting

September 2023

De evaluatie van het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity

Managementsamenvatting

Roel Bottema, Elmar Cloosterman, Ben Kokkeler en Ivette Oomens

Managementsamenvatting

Technopolis heeft in opdracht van het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity (CS) over de periode 2019-2023 geëvalueerd. Het doel van de evaluatie is enerzijds om terug te kijken naar de werking, activiteiten en effecten van het Vlaams Beleidsplan CS (ex post). Anderzijds heeft de evaluatie als doel om te kijken naar toekomstige trends en behoeften in CS voor toekomstig CS-beleid (ex ante).

De Vlaamse ambities en doelstellingen op het gebied van Cybersecurity (CS) zijn beschreven in het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity van 2019. Hierin wordt beschreven dat er in Vlaanderen een sterke, hoogkwalitatieve basis is met betrekking tot cybersecurity en dat het noodzaak is om deze kritische massa te versterken en te vergroten. Het Vlaams Beleidsplan CS bestaat uit drie luiken[1]:

1. *Onderzoeksluik:* Uitvoeren van top strategisch basisonderzoek voor het gericht ontwikkelen van nieuwe kennis, wetenschappelijke doorbraken en talent op wereldniveau daar waar Vlaanderen reeds excellent presteert én waar synergie kan bekomen worden met de vraaggedreven implementatie-agenda van het Vlaamse bedrijfsleven. Het onderzoeksluik wordt jaarlijks voor circa €8M gefinancierd vanuit het Departement EWI.
2. *Implementatieluik:* Met een centrale focus op de implementatie van cybersecuritytoepassingen in het bedrijfsleven. Vanuit een vraaggedreven agenda van het bedrijfsleven worden bestaande instrumenten van het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) en relevante instellingen ingezet. Het budget in 2020 was circa €11M, in 2021 circa €6,7M en in 2022 circa €3,3M.
3. *Flankerend beleid:* Een sterk flankerend beleid waarin wordt gewerkt aan de significante opleidingsnoden gericht op de arbeidsmarkt. Verder ligt er een focus op een correcte doch ambitieuze "outreach" zodat vernieuwende cybersecuritykennis, inzichten en technologieën worden gedeeld, waardoor zo veel mogelijk Vlaamse actoren actief kunnen participeren. Het jaarlijks budget van het flankerend beleid is €3M.

Deze evaluatie heeft zich primair gericht op het onderzoeksluik en de wisselwerking daarvan met de overige luiken. Het implementatieluik en flankerend beleid komen minder uitgebreid aan bod.

[1] Departement Economie Wetenschap & Innovatie (2019). Nota aan de Vlaamse Regering - Onderzoeksluik Cybersecurity Vlaanderen

Uit de evaluatie volgen de volgende bevindingen en conclusies:

Resultaten en impact

Resultaten van het onderzoeksluik:

- Met het programma is een financiële impuls gegeven aan cybersecurity-onderzoek in Vlaanderen. Met deze financiële impuls wordt een langetermijnperspectief geboden aan de vier consortiumpartners (bestaande uit de zes onderzoeksgroepen: CiTiP, COSIC en Distrinet van KU Leuven, CSL van Universiteit Gent, SOFT van de Vrije Universiteit Brussel en imec) in het onderzoeksluik.
- Het onderzoeksluik heeft hoogwaardige resultaten opgeleverd. Een onafhankelijk internationaal panel van experten dat voor deze evaluatie de opzet en resultaten van het onderzoeksluik heeft onderzocht, beoordeelt de resultaten als van 'uitstekende kwaliteit'.

Resultaten van het implementatieluik en flankerend beleid:

- De opzet en inrichting van het implementatieluik (aansluiting bij bestaand VLAIO-instrumentarium) en flankerend beleid (dat voor het beleidsplan is opgezet) heeft zoals beoogd plaatsgevonden en is gegroeid tijdens de looptijd van het programma. Er zijn verschillende implementatie-instrumenten door VLAIO ingezet om cybersecurity onder bedrijven te verhogen, waaronder subsidiering, adviezen, coaching en een proeftuin. Ook zijn er oproepen geweest voor projecten die samenwerking tussen bedrijven en wetenschappelijke onderzoekers mogelijk maken (o.a. CS-ICON[2]) en in het flankerend beleid zijn oproepen geweest om opleidingspakketten rondom cybersecurity uit te voeren.
- Een systematisch inzicht in de activiteiten, resultaten en gerealiseerde effecten van het implementatieluik en flankerend beleid is wenselijk, zodat hiervan een alomvattend beeld gegeven kan worden en de voortgang beter gemonitord kan worden.

Impact van het beleidsplan als geheel:

- De impact van het beleidsplan als geheel is nog lastig te bepalen en zal pas in de komende jaren inzichtelijk kunnen worden gemaakt. Wel heeft het beleidsplan een positieve bijdrage geleverd aan het Vlaamse W&I-systeem. Het beleidsplan heeft het cybersecurity-onderzoek in Vlaanderen bestendigd. De economische en maatschappelijke impact is positief, maar nog bescheiden, voornamelijk ten gevolge van externe factoren zoals schaarste omtrent cybersecurity-experts (die bijvoorbeeld als adviseur kunnen worden ingezet) en een beperkte interesse en investeringsbereidheid in cybersecurity onder bedrijven. Deze factoren spelen internationaal in het cybersecurityveld.

Werking, governance en aansturing

Coördinatie van het onderzoeksluik:

- Het onderzoeksluik is zo ingericht (in vier tracks) dat er lage administratieve lasten zijn en er flexibiliteit is voor onderzoekers in keuzes voor onderwerpen en inzet van middelen, wat de efficiëntie en relevantie ten goede komt.
- Gedurende de looptijd van het programma zijn verbeteringen doorgevoerd, zoals betere verslaggeving en het aanstellen van een programmamanager. Het doorvoeren van deze

[2] Via ICON (Interdisciplinair Coöperatief Onderzoek) kunnen multidisciplinaire onderzoeksteams van wetenschappers, industriepartners en/of socialprofitorganisaties samen onderzoek doen naar (het ontwikkelen van) innovatieve oplossingen die daarna hun weg vinden in het marktaanbod van de deelnemende partners en daarbuiten. CS-ICON-projecten richten zich op het thema cybersecurity.

verbeteringen kostte tijd en vergde aandringen vanuit het Departement EWI richting de programmadirecteuren van het onderzoeksprogramma.

Financiële middelen van het onderzoeksluik:

- Er is sprake van centralisering van invloed en middelen rondom consortiumpartners van KU Leuven. Hierin schuilt een risico: centralisering kan leiden tot een mattheuseffect - waarbij kleine spelers een steeds grotere achterstand oplopen doordat zij verhoudingsgewijs over steeds minder middelen beschikken. Dit vormt een bedreiging voor kleinere partners, die (steeds meer) moeite hebben om een aantrekkelijke positie voor (nieuwe) onderzoekers aan te bieden. Aan de andere kant biedt dit een voordeel omdat er op deze manier massa kan worden gecreëerd om op internationaal gebied toonaangevend te kunnen zijn en om voldoende disciplines en clusters bij elkaar te brengen.
- Er is sprake geweest van (aanzienlijke) onderbesteding van middelen bij enkele van de (grote) consortiumpartners. De onderbesteding van middelen is wel afgenomen (in het eerste werkjaar was sprake van uitgave van 61% van de gebudgetteerde middelen, in het derde werkjaar sprake van 84%), maar blijft een aandachtspunt, omdat er geen mechanisme is dat de herverdeling van middelen over consortiumpartners mogelijk maakt in geval van onderbesteding.
- De uitbreidingsronde in 2022 heeft niet geleid tot toetreding van nieuwe consortiumpartners. Hoewel het expertpanel de toetsing van de ISAB (de internationale adviesraad van cybersecurity-experts die de kwaliteit van het onderzoek jaarlijks beoordeelt) als onpartijdig en onbevooroordeeld beoordeelde, ervaren de partners die tot het consortium wilden toetreden het proces van aanvraag voor toetreding als niet-transparant, niet-goed ingekaderd en daarmee als oneerlijk.

Samenwerking:

- In algemene zin kan de samenwerking tussen de consortiumpartners enerzijds en de Vlaamse overheid anderzijds verbeterd worden. Naast de eerste en goede resultaten die behaald zijn, is er ook sprake geweest van verdeeldheid. Dit gaat met name om grip en sturing op het onderzoeksplan vanuit het Departement EWI. Afstemmen liep – met name in de beginperiode – stroef en verzoeken van het Departement EWI om enerzijds de verslaggeving omtrent inzicht in output en resultaten te verbeteren en anderzijds een programmamanager aan te stellen, werden traag doorgevoerd. Er heeft wel verbetering plaatsgevonden tijdens de looptijd van het beleidsplan, maar het onderhouden van een goede relatie blijft een belangrijk punt van aandacht.

Coördinatie van het beleidsplan als geheel:

- Governance heeft plaatsgevonden middels (onder andere) een overkoepelende stuurgroep, die de voortgang van het plan als geheel monitort en stuurgroepen/ werkgroepen per luik. De rolinvulling van de overkoepelende stuurgroep is tekort geschoten. Deze stuurgroep heeft een te grote kennisachterstand als het gaat om (de beoordeling van) de academische output van het onderzoeksluik en heeft zich niet actief en kritisch genoeg opgesteld.
- Hoewel de ISAB bestaat uit leden met de juiste expertise, is de rol van de ISAB minder goed ingevuld. Deze rol dient versterkt te worden.

Wisselwerking tussen het implementatieluik/bedrijfsleven en het flankerend beleid

- Er is sprake van een doorstroom van resultaten vanuit het onderzoeksluik naar het implementatieluik en flankerend beleid, met name in enkele projecten waarin consortiumpartners en bedrijven gezamenlijk deelnemen. Er zouden echter meer

activiteiten kunnen worden ondernomen om de impact van het onderzoeksluik te verhogen en valorisatie te verbeteren.

Het beleidsplan als geheel en als beleidsinstrument

- De indeling van het beleidsplan in drie luiken is goed: deze indeling dekt de breedte van thematiek af en past bij de sterktes van de verschillende betrokken spelers. Alle partijen vinden een voortzetting van het beleidsplan (met aanpassingen en aanscherpingen) wenselijk.
- Voor zover het mogelijk is om dit te bepalen gegeven het gebrek aan concrete doelstellingen, heerst de indruk dat het beleidsplan efficiënt is ingericht. De effectiviteit van het beleidsplan kan nog verder omhoog de komende jaren.

Ontwikkelingen relevant voor de toekomst

- Cybersecurity is een relevant onderwerp dat alleen maar belangrijker zal worden in de (nabije) toekomst, mede door de veranderende geopolitieke situatie waarbij cyberattacks onderdeel zullen zijn van aanvallen vanuit bepaalde staten. Ook is er steeds meer sprake van samenhang met andere technologieën die een grote maatschappelijke impact zullen hebben, zoals kwantumtechnologie en artificiële intelligentie (AI). Er is nationaal en internationaal verhoogde aandacht voor het onderwerp en we zien zowel in de EU als in Nederland (dat naast Oostenrijk als benchmark voor de Vlaamse situatie is onderzocht) een aanzienlijke stijging van gereserveerde budgetten voor cybersecurity in de komende jaren. De wisselwerking en samenwerking tussen het Vlaamse, federale en Europese beleid zal de komende jaren belangrijker worden en goede aansluiting tussen verschillende niveaus is gewenst.

Toekomstplan

- Het toekomstplan van het onderzoeksluik voor de periode 2024-2028 is adequaat. Bovendien zijn er in het toekomstplan van het onderzoeksluik en de toekomstvisies van de dossierbehandelaars bij het Departement EWI en VLAIO een groot aantal aspecten aan te wijzen waar de consortiumpartners en de Vlaamse overheid op één lijn zitten en samen aan kunnen werken. Het panel van experten deed enkele suggesties om het toekomstplan voor het onderzoeksluik te verduidelijken, zoals het versterken van valorisatie en internationale uitwisseling.

Toekomstpotentieel

- Het toekomstpotentieel van het onderzoeksluik en het beleidsplan als beleidsinstrument kan versterkt worden. Om het verder te versterken is het van belang dat er door het Departement EWI (en andere betrokkenen bij het opstellen van het nieuwe beleid) expliciete keuzes gemaakt worden (o.a. in de balans van het financieren van meer fundamenteel wetenschappelijk onderzoek versus meer toegepast onderzoek dat door Vlaamse bedrijven gebruikt kan worden) en expliciet gemaakt wordt hoe de complementariteit tussen de luiken dient plaats te vinden.

Het evaluatieteam doet de volgende aanbevelingen:

Aanbevelingen voor het beleidsplan als geheel (Departement EWI)

- **Continueer het Vlaams Beleidsplan CS en vereis SMART-geformuleerde[3] strategische doelstellingen voor elk van de luiken**. Daarbij horen ook KPI's met streefwaarden. Dit maakt betere monitoring en evaluatie mogelijk. Het vereist bovendien het nadenken over de beleidstheorie: hoe zijn de activiteiten van het beleidsplan logisch gerelateerd aan de strategische doelen? Daarmee is er vooraf een duidelijk verantwoordingskader voor de investering in het Vlaams Beleidsplan CS. Maak hierbij expliciet hoe en welke resultaten van het onderzoeksluik via het implementatieluik en flankerend beleid geïmplementeerd dienen te worden.

  De KPI's die hierbij gebruikt kunnen worden, hangen af van de gekozen doelstelling en de daaruit volgende beleidstheorie. Op basis daarvan kan een monitoringskader opgesteld worden met KPI's en streefwaarden die ook een goede tussentijdse beoordeling en eindevaluatie mogelijk maken. Daarbij is het van belang om niet te veel KPI's te definiëren, omdat dit de administratieve last (vaak onnodig) verhoogt. Verbind de impactindicatoren bij voorkeur aan data die al (elders) gemeten worden. Daarbij is het van belang dat niet te kwantificeren impact kwalitatief en voor leken op begrijpelijke wijze inzichtelijk worden gemaakt in verslaglegging. We doen de volgende aanbevelingen rondom KPI's en het inzichtelijk maken van impact:

  - Handhaaf de huidige KPI's van het onderzoeksprogramma. Deze geven inzicht in de output van het programma (in publicaties en deelnemende onderzoekers).
  - Scherp de KPI's rondom hefboomwerking aan. Zoals de KPI rondom hefboomwerking op het gebied van aangetrokken middelen (inclusief Vlaamse subsidies) nu geoperationaliseerd is, geeft deze geen redelijke reflectie weer van additioneel aangetrokken middelen en/of een hefboomwerking van het onderzoeksprogramma.
  - Scherp ook de KPI's rondom personeel aan. Deze dienen de personele versterking bij consortiumpartners te reflecteren (de consortiumpartners geven immers aan dat de belangrijkste bijdrage van het beleidsplan en middelen het aantrekken van nieuwe onderzoekers is). Op jaarbasis en per consortiumpartner kan worden aangegeven hoeveel onderzoekers met de middelen zijn aangetrokken en wat het niveau en lengte van aanstelling is.
  - Maak impact van het onderzoeksprogramma beter inzichtelijk. Dit is conform een van de aanbevelingen van het panel van experten. Een groter deel van de jaarrapportage moet zich richten op een (meer kwalitatieve) beschrijving van de maatschappelijke impact van het uitgevoerde onderzoek. In lijn met een van de aanbevelingen van het panel van experten bevelen wij ook aan om de duidelijkheid van de rapportering te verbeteren. Het doel moet zijn om niet-deskundigen in staat te stellen de informatie te begrijpen, te evalueren en op een competente manier beslissingen te nemen op basis van deze rapporten.
  - Handhaaf het rapporteren van KPI's op het niveau van consortiumpartners in de jaarverslagen.
  - Blijf ervan bewust dat KPI's beperkingen kennen en een middel zijn om de voortgang te monitoren en issues aan te kaarten. Het behalen van KPI's moet geen doel op zich zijn.

[3] De letters van SMART staan voor: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdsgebonden.

Het risico op perverse effecten is bij sterk sturen op KPI's en financieel straffen sterk aanwezig.

- **Behoud het langetermijnkarakter van de financiering – dit is een grote meerwaarde van het beleidsplan**. Hoewel er technisch gezien sprake is van een jaarlijkse subsidie, ervaren consortiumpartners de investering als een relatief zekere langetermijnfinanciering. Hierdoor kunnen ook meer langetermijninvesteringen gedaan worden (in personeel en langdurige projecten), wat de kwaliteit van onderzoek ten goede komt. Om grip te houden op de uitgaven en activiteiten, kan een tussentijdse beoordeling mogelijkheden bieden om de financiering bij te sturen. Voorgenoemde SMART-doelstellingen, KPI's en streefwaarden bieden een helder kader waarmee tussentijds bepaald kan worden of er aan de verwachtingen voldaan wordt.
- **De hoogte van de budgetten kan gehandhaafd blijven.** In de onderzochte periode zijn van de verschillende luiken de jaarlijkse budgetten niet altijd uitgeput, wat een indicatie is dat het huidige budget voldoende is voor het plannen en de uitvoering van de verschillende luiken. Houd voor komende periode wel rekening met gestegen personeelskosten (in relatie tot de huidige inflatie en stijging van loonkosten).

Aanbevelingen voor het implementatieluik en flankerend beleid (VLAIO & Departement EWI)

- **Bekijk in hoeverre specifieke instrumenten (in samenwerking met het onderzoeksprogramma) kunnen worden ontwikkeld of uitgevoerd om het bedrijfsleven beter te bereiken en te betrekken en valorisatie van het onderzoeksprogramma te bevorderen**. Om de effectiviteit van instrumenten te bepalen zou eerst onderzocht moeten worden wat de meest effectieve manier is om de gewenste doelgroep[4] ('het brede bedrijfsleven') te bereiken. Daarbij kan ook verkend worden of de bredere insteek van digitalisering bij een dergelijk instrument effectiever is dan een nauwere insteek (die zich beperkt tot cybersecurity alleen). Blijf het instrumentarium voor implementatie doorlopend verbeteren zodat het bereik vergroot wordt, beter aangesloten wordt bij de behoeftes van ondernemingen en de juiste expertise geboden wordt.
- **Breng het brede scala aan activiteiten in het implementatieluik en flankerend beleid systematisch in beeld.** Hiermee dient een beter beeld gevormd te worden van het bereik, de output en gerealiseerde effecten.
- **Herijk de instrumenten die worden ingezet in het flankerend beleid.** De deelname in de oproepen zijn in de periode 2019-2023 laag geweest en vertonen geen verbetering. Bij herijking van instrumenten moet gekeken worden naar de strategische doelen die behaald dienen te worden, welke doelgroepen benaderd dienen te worden en welke instrumenten passend en effectief zijn om de doelen te behalen. Bekijk hierbij ook de noodzaak en wijze van het versterken van het onderwijs op het gebied van cybersecurity.

Specifieke aanbevelingen voor het onderzoeksluik

- **Formuleer doelstellingen SMART en stel KPI's met streefwaarden vast (in samenwerking met Departement EWI) om beter te laten zien wat het onderzoeksprogramma heeft bereikt en om concreter te kunnen sturen.** Het geeft richting en ambities, helpt bij de monitoring van de voortgang en vergemakkelijkt uiteindelijk de verantwoording.

[4] VLAIO hanteert het onderscheid tussen 'innovatieleiders' en 'innovatievolgers', waarbij de laatste het brede bedrijfsleven afdekt.

- **Versterk valorisatie zodat onderzoek met hoog potentieel voor valorisatie naar bedrijven gebracht kan worden**. Onderzoek welke bestaande valorisatiewegen hiervoor ingezet kunnen worden (zoals TTO's) en of er additionele instrumenten voor ingezet moeten worden.
- **Geef de projectmanager de taak om Europese opportuniteiten in kaart te brengen en om te zetten zodat het hefboomeffect van het onderzoeksluik versterkt wordt**. Door expliciet te maken aan welke missies en maatschappelijke doelen het onderzoeksprogramma moet bijdragen, wordt de aansluiting op Europese middelen verhoogd. Zorg ook voor betere zichtbaarheid van (de resultaten van) het onderzoeksluik zodat internationale samenwerking en het hefboomeffect versterkt worden.
- **Creëer een herverdelingsmechanisme voor onbestede middelen in het onderzoeksprogramma.** Zodoende worden beschikbare middelen (meer) volledig besteed.
- **Geef mogelijkheden aan nieuwe partners om aan het consortium deel te nemen.** Richt hiervoor een zorgvuldig, transparant proces in met duidelijke beoordelingscriteria, waarbij niet alleen de onderzoekservaring van de teams beoordeeld wordt, maar ook de kwaliteit en relevantie van de voorgestelde bijdragen.

Aanbevelingen voor alle betrokkenen bij het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity

- **Werk samen aan een herziening van het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity waarbij er vooral aandacht moet zijn voor de sterkere interactie tussen de luiken.** Het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity vormt een logisch kader, maar de activiteiten in elk van de luiken staan te los van elkaar om goed op elkaar aan te sluiten. De verwachting is dat meer interactie versterkend zal werken: cybersecurity is onderdeel van de digitale transitie; dergelijke transities kunnen het beste integraal worden aangepakt. Dat vereist een intensievere samenwerking tussen de luiken. Bovendien ontbreken er schakels tussen de luiken, bijvoorbeeld om onderzoeksresultaten goed door te geleiden naar het bedrijfsleven of de maatschappij.
- **Verken mogelijkheden voor nauwere samenwerkingen met het Vlaams Beleidsplan AI.** Cybersecurity en AI zijn niet geheel los van elkaar te zien, door samenwerking kan er een meer geïntegreerd ecosysteem ontstaan en kunnen synergieën benut worden tussen deze analoge beleidsplannen. Ook binnen het bredere beleidskader van digitalisering past het om beide beleidsplannen meer met elkaar in verbinding te brengen. Hoewel een impuls voor cybersecurity middels het beleidsplan de komende jaren nog passend is, zal op termijn toegewerkt moeten worden naar verdere integratie van het beleidsplan in het reguliere (bredere) digitaliserings- en W&I-beleid van de Vlaamse overheid. Door meer samenwerking (ook binnen het bredere digitaliseringsecosysteem, zoals met de Vlaamse Europese digitale-innovatiehubs[5] (EDIH's) en het agentschap Digitaal Vlaanderen) kan daar nu al naartoe gewerkt worden. De eerdergenoemde tussentijdse beoordeling van het toekomstige onderzoeksprogramma zou hier aandacht aan kunnen besteden (in het kader van relevantie), zodat in de laatste twee jaar toegewerkt kan worden naar meer integratief beleid als uit deze beoordeling volgt dat dit reeds opportuun is.
- **Verken verdere samenwerking met hogescholen**. Ook de samenwerking met Vlaamse hogescholen, binnen of buiten de associaties, biedt kansen, voornamelijk voor het brengen

[5] De EDIH's ondersteunen bedrijven bij het verbeteren van bedrijfs-/productieprocessen, producten of diensten met behulp van digitale technologieën. Vlaanderen kent eveneens verschillende EDIH's.

van toepassingsgerichte cybersecuritykennis naar Vlaamse bedrijven. Deze instellingen staan dichter bij het bedrijfsleven omdat dit in hun werkwijze is ingebed. Hogescholen kunnen daarom dienen als schakel tussen het onderzoeksluik en het implementatieluik en daarmee bijdragen aan meer valorisatie naar bestaande bedrijven. De samenwerking met hogescholen kan verlopen via financieringsinstrumenten zoals TETRA[6] of door nauwere betrokkenheid als partner binnen het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity (bijvoorbeeld als schakel tussen het onderzoeks- en implementatieluik in).

- **Verander de governance van het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity, met name de rol van de overkoepelende stuurgroep.** Het beleidsplan gaat een nieuwe, tweede fase in, die een andere vorm van governance vraagt, met meer sturing op tactische en operationele samenhang en minder op strategie. Herzie de rol van de overkoepelende stuurgroep – deze kan een rol van klankbordgroep innemen en/of monitoring van de voortgang van het implementatieluik en flankerend beleid op zich nemen. Monitoring van de voortgang van het onderzoeksluik kan centraler bij het Departement EWI belegd worden en/of via een kleinere groep actieve en betrokken stuurgroepleden plaatsvinden. Daarnaast dienen er eisen gesteld te worden aan de aanwezigheid en bijdrage van de ISAB-leden bij beoordelingen en dienen leden van de ISAB regelmatig vernieuwd te worden.
- **Zorg voor blijvende aansluiting bij Europese en nationale beleidsontwikkelingen en werk aan een hechtere samenwerking met deze entiteiten**. Bereid bedrijven voor op nieuwe EU-regelgeving. Het Centrum voor Cybersecurity België (CCB) biedt ook opportuniteiten om het implementatieluik en flankerend beleid te versterken (bv. bij voorlichting en campagnes).

[6] Een TETRA-project wordt geleid door een onderzoeksgroep van een Vlaamse hogeschool of universiteit die actief praktijkgericht onderzoek uitvoert. Het project moet kennisdoorstroming naar hoger onderwijs aantonen, met een benoemde hoofdaanvrager en coördinator. De projectresultaten moeten snel bruikbaar zijn voor Vlaamse kmo's en non-profitorganisaties, met potentieel economische en maatschappelijke voordelen.